തിരസ്കരിക്കപ്പെട്ട പ്രകൃതിചരിത്രവും എഴുതപ്പെട്ട സാമൂഹികചരിത്രവും: ഒരു മാനവികാനന്തരകാല അന്വേഷണം

മനോജ് വി.എസ്.
ഗവേഷകൻ, സ്കൂൾ ഓഫ് ലെറ്റേഴ്സ്, മഹാത്മാഗാന്ധി സർവകലാശാല. കോട്ടയം

പ്രബന്ധസംഗ്രഹം

കേരളത്തിന്റെ എഴുതപ്പെട്ട ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളായ എ. ശ്രീധരമേനോന്റെ കേരളചരിത്രം, വില്യം ലോഗന്റെ മലബാർ മാന്വൽ എന്നിവയിൽ അടയാളപ്പെടുന്ന പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ വിമർശനാത്മകമായി വിലയിരുത്തുന്നു. മാനവികചരിത്രം ഉപഭോഗയുക്തിയിലൂടെയാണ് പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ നോക്കിക്കാണുന്നത്. പ്രസ്തുത ഉപഭോഗയുക്തിയുടെയും കൊളോണിയൽ പുരുഷനോട്ടങ്ങളുടെയും ആകെത്തുകയായി കേരളചരിത്രവും മലബാർ മാന്വലും മാറുന്നു. ഈ വിവേകത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ പുതുതായി ഒരു നവപാരിസ്ഥിതിക ബോധത്തിലേക്കും ഭൗമസദാചാരത്തിലേക്കും നാം എത്തിച്ചേരേണ്ടതുണ്ട്.

താക്കോൽവാക്കുകൾ: മാനവികത, മാനവികാനന്തരത, നവചരിത്രവാദം, പ്രകൃതിചരിത്രം, പ്രോസസ് ഫിലോസഫി, കൾച്ചറൽ ഇക്കോളജി, നോട്ടം

മനുഷ്യനെ കേന്ദ്രസ്ഥാനത്തു നിലനിർത്തി പാശ്ചാത്യലോകത്തു രൂപപ്പെട്ട രാഷ്ട്രീയ-ചിന്താ പാരമ്പര്യത്തെയാണ് മാനവികതാവാദം (humanism) എന്നുവിളിക്കുന്നത്. മനുഷ്യയുക്തിയുടെയും മാനുഷിക ബലത്തിന്റെയും അതിഭൗതികതലത്തോളമെത്തുന്ന അപരിമേയസാധ്യതകളെ ഊട്ടിയുറപ്പിച്ച ഈ ചിന്താപദ്ധതി, ജ്ഞാനോദയത്തിന്റെയും നവോത്ഥാനത്തിന്റെയും

കൊളോണിയലിസത്തിന്റെയും ചുവടുപിടിച്ചാണ വികസ്വരമായത്. അതു കൊണ്ടുതന്നെ കല, സാഹിത്യം, രാഷ്ട്രീയം, ശാസ്ത്രം തുടങ്ങി സാമൂഹിക-ചരിത്രത്തിന്റെ എല്ലാ പടവുകളിലും എതിർചോദ്യങ്ങളില്ലാത്ത ഒരു വീക്ഷണമായി മാനവികതാവാദം പ്രബലപ്പെട്ടു[1]. എന്നാൽ, മനുഷ്യനെ സംബന്ധിച്ച എല്ലാ അപ്രമാദിത്വ ചിന്തകളെയും റദ്ദ ചെയ്തുകൊണ്ടായിരുന്നു മാനവികതാനന്തര വിമർശനത്തിന്റെ കടന്നുവരവ്. ഭൂമിയിൽ ഏതൊരു ജീവജാലത്തെയും പോലെ ഒരു ഭൗമ കർത്തൃത്വമേ (geological identity) മനുഷ്യനുമുള്ളൂ എന്ന തിരിച്ചറിവാണ് മാനവികതാനന്തര വിമർശനത്തിന്റെ നിലപാടുതറ. അതുകൊണ്ടുതന്നെ മനുഷ്യൻ എന്ന താക്കോൽ പദത്തിന്റെ പുനർ നിർവചനമോ, പൊളിച്ചെഴുത്തോ ആണ് മാനവികാനന്തരചിന്ത എന്നു പൊതുവെ പറയാം. ജ്ഞാനോദയകാലത്തെ മനുഷ്യനിൽനിന്നും ഉപഭോക്തൃ മുതലാളിത്ത കാലത്തെ മനുഷ്യൻ വിഭിന്നനായിരുന്നു. ആന്തരികമായും ബാഹ്യമായും സംഭവിക്കുന്ന ഈ മാനുഷികമാറ്റം ചരിത്രപരമായി സംഭവിച്ചതാണെന്നു ബി. രാജീവൻ സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്[2]. അറുപതുകളിൽ യൂറോപ്പിലാകമാനം അലയടിച്ച നവീന ഇടതുപക്ഷത്തിന്റെ വിചാരമാതൃകകളുമായി അദ്ദേഹം ഇതിനെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നു. നവീന ഇടതുപക്ഷത്തിന്റെ കാലത്ത് പുനരുജ്ജീവനം നേടിയ സ്പിനോസയുടെ അധികാര വിമർശന-വിശകലന മാതൃകകളാണ് മാനവികാനന്തര ചിന്തയുടെ പ്രോദ്ഘാടനമായി ബി. രാജീവൻ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നത്[3].

എന്നാൽ, മാനവികാനന്തരത ഒരു സവിശേഷ ചരിത്രഘട്ടത്തിൽ മാത്രം കുടുങ്ങിക്കിടക്കുന്നില്ല. അത് സമീപകാലത്തെ എല്ലാത്തരം വ്യവഹാരങ്ങളോടുമെന്നപോലെ ഭാവികാലത്തോടും സംവാദപരമായി പ്രതികരിച്ച മുന്നേറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ജി. മധുസൂദനൻ എഴുതുന്നു: “നാനോ ടെക്നോളജി, ജനിതക സാങ്കേതികവിദ്യ, മൈക്രോ ബയോളജി, ന്യൂറോ ഫിസിയോളജി, കൃത്രിമജീവൻ, കൃത്രിമബുദ്ധി, പ്രജ്ഞാനശാസ്ത്രം, വെർച്വൽ റിയാലിറ്റി എന്നീ രംഗങ്ങളിലെ പുതിയ ശാസ്ത്രീയവികാസങ്ങളുടെ ഫലമായി മനുഷ്യരുടെ ജൈവഘടനയ്ക്കും ജീവിതരീതികൾക്കും മൂല്യങ്ങൾക്കും വരുന്ന മാറ്റങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് മാനുഷികാനന്തരത എന്ന സങ്കല്പം ഉരുത്തിരിഞ്ഞത്” (2009: 102).

വികസനം, പുരോഗതി, കൈയ്യടക്കൽ, കൈമാറ്റം എന്നിങ്ങനെ അധികാര-അധിനിവേശ താൽപര്യങ്ങളെ പുനരുൽപാദിപ്പിക്കുന്ന പ്രത്യയശാസ്ത്രമാണ് മാനവചരിത്രത്തിന്റെ പ്രത്യേകത. സംസ്കാരത്തിന്റെ വിവിധ

പടവുകളിലുള്ള നിർവഹണ കർത്തൃത്വം (agency) അതു മനുഷ്യനിലേക്ക് ആരോപിക്കുന്നു. എഴുതപ്പെട്ട എല്ലാ ചരിത്രസംരംഭങ്ങളും മനുഷ്യനെയും മാനുഷികമൂല്യത്തേയും പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തെയാണു വിനിമയം ചെയ്യുന്നത്. കാർട്ടീസിയൻ (cartesian)[4] ദ്വൈതവാദത്തിന്റെ പ്രതിലോമതകൾ ഉൾവഹിക്കുന്ന ചരിത്രബോധം ഭൂതകാലത്തിന്റെ വസ്തുനിഷ്ഠയാഥാർത്ഥ്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുമെന്ന് സ്വയം വിശ്വസിച്ചു. അതോടെ അചഞ്ചലമായ മാനുഷികസത്തയുടെ രാഷ്ട്രീയജ്ഞാനരൂപങ്ങളായി ജ്ഞാനോദയവ്യവഹാരങ്ങൾ വഴിമാറി. തത്ഫലമായി ചരിത്രം രേഖീയമായ ഒരു സംസ്കാരമെഴുത്തായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. മാനവികതാവാദത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മമാപിനിയിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന ഈ ചരിത്രബോധം പ്രകൃതിചരിത്രത്തെയും മനുഷ്യന്റെ ഭൗമകർത്തൃത്വത്തെയും ഒരുകാലത്തും പരിഗണിക്കുന്നതായിരുന്നില്ല എന്നുപറയാം.[5] ചുരുക്കത്തിൽ, മാനവികതയിലൂന്നിയ ചരിത്രദർശനത്തിൽ പ്രകൃതിയെന്നത് മനുഷ്യന് അനുബന്ധമായ ഒരമൂർത്തവസ്തു മാത്രമായി പരുവപ്പെടുകയായിരുന്നു.

തുടർച്ചയായി കടന്നുവരുന്ന പ്രകൃതിദുരന്തങ്ങളും മഹാമാരികളും മനുഷ്യകേന്ദ്രിത ചരിത്രാവബോധത്തെ പൊളിച്ചെഴുതേണ്ടതിന്റെ അനിവാര്യതയാണ് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നത്. നിലവിലുള്ള മാനവികചരിത്രം സൃഷ്ടിച്ച ചരിത്രമെഴുത്തിന്റെ രീതിശാസ്ത്രത്തെ വിമർശനാത്മകമായി കണ്ടുകൊണ്ടേ ഇത്തരമൊരുദ്യമം സാധ്യമാകൂ. സാങ്കേതിക മൂലധനം പ്രകൃതിവിഭവങ്ങൾക്കുമേൽ വന്യമായി കടന്നുകയറി നിലവിലുള്ള ജൈവഘടനകളെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന ഈ ഘട്ടത്തിൽ ചരിത്രത്തിന്റെ ഏതൊരു പുനർവായനയും പ്രധാനമാണ്. ഇത്തരമൊരു വിവേകത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ മലയാളത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ട ചില ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളെ വിമർശനാത്മകമായി വിലയിരുത്താൻ ഈ പ്രബന്ധം ശ്രമിക്കുന്നു.

1. കേരളചരിത്രങ്ങളും തിരസ്കൃത പ്രകൃതിചരിത്രവും

കേരളം എന്ന രാഷ്ട്രീയ ഭൂമികയെക്കുറിച്ച് അക്കാദമികവും അക്കാദമികേതരവുമായി അടയാളപ്പെടുത്തുന്ന നിരവധി ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളുണ്ട്. കേരളത്തിന്റെ പ്രാചീനകാല സാമൂഹികചരിത്രം തൊട്ട് പുതിയ രാഷ്ട്രീയകാല അവസ്ഥകൾവരെ വിവരിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ പ്രത്യക്ഷമായോ, പരോക്ഷമായോ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നു. എന്നാൽ മാനവികതാവാദത്തിന്റെ ജ്ഞാനപരിധിയെ ആകമാനം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന സാമ്പ്രദായിക ചരിത്രപദ്ധതിയെ പിൻപറ്റുന്നതിനാൽ ഈ ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലൊന്നും തന്നെ

പ്രകൃതിചരിത്രത്തിന് അർഹമായ പ്രാതിനിധ്യം കൊടുക്കുന്നില്ല. 'മലബാർ മാന്വൽ' (വില്യം ലോഗൻ), 'തിരുവതാംകൂർ ചരിത്രം' (പി. ശങ്കുണ്ണിമേനോൻ), 'കൊച്ചിരാജ്യചരിത്രം' (കെ.പി. പത്മനാഭമേനോൻ), 'ജാതിവ്യവസ്ഥിതിയും കേരളചരിത്രവും' (പി.കെ. ബാലകൃഷ്ണൻ), 'കേരളം മലയാളികളുടെ മാതൃഭൂമി' (ഇ.എം.എസ്. നമ്പൂതിരിപ്പാട്), 'കേരളത്തിന്റെ സാംസ്കാരിക ചരിത്രം' (പി.കെ ഗോപാലകൃഷ്ണൻ), 'കേരളചരിത്രം' (എം.ആർ. രാഘവവാര്യർ, രാജൻ ഗുരിക്കൾ), 'കേരളചരിത്രം' (എ. ശ്രീധരമേനോൻ) തുടങ്ങിയ കേരളസംബന്ധിയായ ചരിത്രപുസ്തകങ്ങൾ ഇതിനുദാഹരണങ്ങളാണ്. രണ്ടു വ്യത്യസ്ത കാലഘട്ടത്തിലെ ചരിത്രപ്രതിനിധാനങ്ങൾ എന്ന നിലയിൽ എ. ശ്രീധരമേനോന്റെ 'കേരളചരിത്ര'വും വില്യം ലോഗന്റെ 'മലബാർ മാന്വ'ലുമാണ് ഈ പ്രബന്ധത്തിന്റെ അനന്തരഭാഗം വിശകലനം ചെയ്യുന്നത്. വിഷയവൈപുല്യവും ഗ്രന്ഥകർത്താക്കളുടെ കാലദേശത്തിലൂന്നിയ മോട്ടിഫുകളും ഈ പുസ്തകങ്ങളുടെ തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥങ്ങൾ മുൻസൂചിപ്പിച്ച ഇതര ചരിത്രപുസ്തങ്ങളേക്കാൾ പ്രകൃതിചരിത്രത്തിന് എളിയ അളവിലെങ്കിലും ഇടം നൽകിയിട്ടുണ്ട് എന്നതും ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ മാനദണ്ഡമായിട്ടുണ്ട്.

2. കേരളചരിത്രം

എ. ശ്രീധരമേനോൻ രചിച്ച കേരളചരിത്രം അദ്ദേഹം തന്നെ എഴുതിയ a survey of kerala history എന്ന കൃതിയുടെ മലയാളവിവർത്തനമാണ്. വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുള്ള അക്കാദമിക ഉപയോഗം, കേരളചരിത്രത്തിന്റെ സാമാന്യാവലോകനം ലഭിക്കുക എന്നിവയായിരുന്നു 1967-ൽ ആദ്യപതിപ്പ് പുറത്തിറങ്ങിയ ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ പ്രധാനലക്ഷ്യം. കേരളചരിത്രത്തിന്റെ ഒന്നാം അധ്യായത്തിലാണ് പ്രകൃതിചരിത്രം കടന്നുവരുന്നത്. ഈ അധ്യായം; ഭൂവിഭാഗങ്ങൾ, ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ നില, പർവ്വതങ്ങളും മലകളും, മലനിരകൾ, മലമ്പാതകൾ, സമുദ്രം, നദികൾ, കായലുകൾ, കാലാവസ്ഥ, പക്ഷിമൃഗാദികളും സസ്യങ്ങളും മറ്റും, പരശുരാമകഥ, കേരളം, മലബാർ എന്നീ പേരുകളുടെ ഉദ്ഭവം എന്നീ ഉപശീർഷകങ്ങളിലൂടെയാണ് സജ്ജീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

2.1. ആധുനികതയുടെ പ്രകൃതിചരിത്രം

ആധുനികത, പ്രകൃതിയെ മൂർത്തമായ ഉപഭോഗവസ്തുവായും കീഴടക്കപ്പെടേണ്ട അപരയാഥാർത്ഥ്യമായും പരിഗണിച്ചു. മനുഷ്യരുടെ ഉപഭോഗതൃഷ്ണ നിറവേറ്റേണ്ട അസംസ്കൃതവസ്തുവായിരുന്നു ആധുനികതയ്ക്ക് പ്രകൃതി. വനങ്ങൾ,

സസ്യജാലങ്ങൾ, മൃഗങ്ങൾ, നദികൾ, മലകൾ തുടങ്ങി എല്ലാ ജൈവസമ്പത്തും ആധുനികകാലത്ത് പുതുലോകത്തെ കെട്ടിപ്പടുക്കാനുള്ള ഉപാധികളായി. ഇത്തരമൊരു അബോധത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമാണ് 'കീഴടക്കപ്പെടേണ്ട പ്രകൃതി' എന്ന ചിന്തയുടെ പ്രഭവകേന്ദ്രം. സാഹിത്യമടക്കമുള്ള എല്ലാ ആധുനികവിനിമയസങ്കേതങ്ങളിലും കീഴടക്കപ്പെടുന്ന പ്രകൃതി മാനുഷികാജയ്യതയുടെ സാഹസിക കൃത്യമായി അനേകം ബിംബാവലികളാൽ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടു. ചരിത്രാഖ്യാനങ്ങളും സമാനവീക്ഷണം തന്നെയാണു പിന്തുടർന്നത്. ചരിത്രമെന്നത് മനുഷ്യന്റെ സാമൂഹികചരിത്രത്തെ പിൻപറ്റി എഴുതപ്പെടേണ്ട ഒന്നാണെന്ന് ആധുനികത ഉറപ്പിച്ചെടുത്തു.

'കേരളചരിത്രം'; മാനുഷിക ഉപഭോഗം, പുതിയ രാഷ്ട്രനിർമ്മാണത്തിനായുള്ള ഭൗതികോപാധി എന്നിവയെ ആധാരമാക്കിയാണു കേരളത്തിനുള്ളിലെ പ്രകൃതിയെ മനസ്സിലാക്കുന്നത്. ഇന്ത്യ എന്ന ഭൂതകാലഭാവനയുടെ രാഷ്ട്രീയസ്ഥലത്തിനുള്ളിൽ കേരളത്തിന്റെ പ്രകൃതി-ഭൂമിശാസ്ത്രഘടനയെ 'കേരളചരിത്രം' സ്ഥാനപ്പെടുത്തുന്നതു നോക്കുക:

> 'കേരളം പണ്ടുപണ്ടേ ഇന്ത്യയുടെ അവിഭാജ്യഘടകമാണ്. ഇന്ത്യയുടെ സാമാന്യചരിത്രത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമാണ് കേരളത്തിന്റെ ചരിത്രം. കേരളത്തിന്റെ സംസ്കാരമാകട്ടെ, നാനാഭാവവിശാലമായ ഭാരതീയസംസ്കാരത്തെ സമ്പന്നമാക്കിപ്പോന്ന മുഖ്യധാരകളിൽ ഒന്നും. അതേസമയം ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായും രാഷ്ട്രീയമായും സ്വതന്ത്രമായ ഒരസ്തിത്വം അതിപ്രാചീനകാലം മുതലേ കേരളം പുലർത്തിപ്പോന്നിട്ടുണ്ട്. ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ പ്രത്യേകസ്ഥിതിയും പ്രകൃതിലബ്ധമായ സവിശേഷതകളും കേരളത്തിനു സുവ്യക്തമായ ഒരു വ്യക്തിത്വം നല്കിയിരിക്കുന്നു' (2009:17).

'കേരളചരിത്രം' അടക്കമുള്ള എല്ലാ ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളും സംവഹിക്കുന്ന ദേശീയതാരൂപീകരണത്തിന്റെ പ്രത്യയശാസ്ത്രതലമാണ് മേൽസൂചിപ്പിച്ച ഗ്രന്ഥഭാഗം വിവക്ഷിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഇപ്രകാരം ദേശീയതയെ പ്രകൃതിചരിത്രവുമായി സംലയിപ്പിക്കുമ്പോൾ സാമൂഹികചരിത്രത്തെ ദേശരൂപീകരണത്തിന്റെ ചിഹ്നമായി ബന്ധിപ്പിക്കുമ്പോളുണ്ടാകുന്ന അർത്ഥമല്ല ഉണ്ടാകുന്നത്. പ്രകൃതി, സാമൂഹികചരിത്രത്തിന്റെ ഭാഗമാണെങ്കിൽപോലും അതിന്റെ മാനുഷികേതരതലത്തെ നിഷേധിക്കുന്നതാണ് ദേശവുമായുള്ള ഈ കൂട്ടിക്കലർത്തൽ. ദേശം, ദേശീയത തുടങ്ങിയ ആധുനികയുക്തികളെ പ്രശ്നവൽക്കരിക്കുന്ന സവിശേഷതകൾ പ്രകൃതിക്കുള്ളതിനാൽ പ്രകൃതിയുടെ ദേശസ്വത്വം തന്നെ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാവുന്നതാണ്. കേരളത്തിനുള്ളിലെ ആവാസവ്യവസ്ഥയിൽ കാണുന്ന പല പ്രത്യേകതകളും അതിനോടു ചേർന്നുള്ള ഭൂപ്രദേശങ്ങളിലും

ഉള്ളതായി കാണാം. പശ്ചിമഘട്ടമലനിരകൾ തന്നെ ഉദാഹരണമായെടുക്കാം. കേരളമടക്കം നിരവധി സംസ്ഥാനങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന പ്രസ്തുത മലനിരകളിലെ ജീവജാലങ്ങൾ നിരന്തരമായി പലായനം ചെയ്യുന്നവയാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ കേരളം എന്ന ദേശത്തിനുള്ളിലെ മാത്രം സവിശേഷതയായി അവയെ സൂചിപ്പിക്കാൻ കഴിയില്ല. ഇത്തരത്തിൽ മനുഷ്യഭാവനയുടെയും അധികാരവിഭജനത്തിന്റെയും യുക്തിയിലൂടെ പ്രക്ഷേപിക്കുന്ന ദേശമാതൃകകൾക്കുള്ളിലെ പ്രകൃതിചരിത്രം ഭൗമകർത്തൃത്വത്തിന്റെ എല്ലാത്തരത്തിലുള്ള നൈസർഗികപ്രവാഹങ്ങളെയും റദ്ദാക്കുന്നു.

മേൽസൂചിപ്പിച്ച കേരളീയ പ്രകൃതിയുടെ അനന്യതയിൽനിന്നും 'കേരളചരിത്രം' കേരളീയ ഭൂപ്രകൃതിയെ കാണുന്നത് ഒരു പൊതു ആവാസവ്യവസ്ഥ എന്ന മട്ടിലാണെന്നും കാണാം. പ്രകൃതിയുടെയും ഭൂമിശാസ്ത്രത്തിന്റെയും സൂക്ഷ്മമായ സവിശേഷതകളാണ് പൊതു ആവാസവ്യവസ്ഥകളുടെ രൂപത്തെയും സ്വഭാവത്തെയും നിർണയിക്കുന്നത്. എന്നാൽ പൊതു ആവാസവ്യവസ്ഥകൾക്കുള്ളിലെ ജീവജാലങ്ങളുടെ ആഹാരശീലങ്ങൾ, അതിജീവനതന്ത്രങ്ങൾ, സസ്യ-വൃക്ഷങ്ങളുടെ ആകൃതി എന്നിവ ഭിന്നമാണ്. ഈ ഭിന്നതകളെ ഒഴിവാക്കി അവയെയെല്ലാം ഏകതാനമായി കാണുന്ന ഒരു പ്രവണതയിലാണ് കേരളചരിത്രകാരൻ എത്തിച്ചേരുന്നത്. അതോടെ കേരളീയ ആവാസവ്യവസ്ഥയിലെ ഓരോ ഭൗതികവസ്തുക്കളും പ്രകൃതിജീവജാലങ്ങളും കേരളീയത എന്ന ഒറ്റ ആശയസ്വരൂപത്തിലേക്കു ക്രോഡീകരിക്കപ്പെടുന്നു.

ആധുനികവിജ്ഞാനം ഉൽപ്പാദിപ്പിച്ച മലനാട്, ഇടനാട്, സമതലം എന്ന സ്ഥലയുക്തിയിലാണു കേരളത്തിന്റെ ഭൂഭാഗങ്ങളെ കേരളചരിത്രകാരൻ തരംതിരിക്കുന്നത്. പ്രസ്തുത സ്ഥലയുക്തി പരാമർശിത ഭൂഭാഗങ്ങളിലെ മണ്ണിനെ ആധാരമാക്കിയുള്ളതാണ്. കേരളീയ ഭൂമിശാസ്ത്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള എ.ശ്രീധരമേനോന്റെ വീക്ഷണങ്ങൾ പലതും മണ്ണിനെ ഒരു ജൈവ ആവാസവ്യവസ്ഥയായി പരിഗണിക്കുന്നില്ല എന്നുമാത്രമല്ല മനുഷ്യനെ കേന്ദ്രസ്ഥാനത്തുനിർത്തി അതിനെ വിപുലീകരിക്കുന്ന വ്യവസ്ഥകളെ മാത്രമാണ് അദ്ദേഹം കണ്ടെത്തുന്നത്. നെല്ല്, മരച്ചീനി, സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ, കശുവണ്ടി തുടങ്ങിയ കാർഷികോൽപന്നങ്ങളാൽ സമൃദ്ധമായ ഭൂഭാഗങ്ങളായി വനപാർശ്വങ്ങളെയും തേയിലത്തോട്ടങ്ങളുടെയും ഏലത്തോട്ടങ്ങളുടെയും സന്നിഹിത മേഖലയായി മലമ്പുറങ്ങളെയും അദ്ദേഹം കാണുന്നു. കേരളത്തിലെ മണ്ണിനെ ഇപ്രകാരം മനുഷ്യാധിവാസവുമായും കാർഷികകേന്ദ്രീകൃതമായും ബന്ധിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ അടുത്ത ഉപശീർഷകമായ ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ നിലയെ

മതചരിത്രവുമായി കൂട്ടിയിണക്കാനാണ് കേരളചരിത്രകാരൻ ശ്രമിക്കുന്നത്. കേരളത്തിനെ വിദേശീയാക്രമണങ്ങളിൽനിന്നും സംരക്ഷിക്കുന്ന കവചമായി ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ നില വിലയിരുത്തപ്പെടുന്നു. കേരളീയസംസ്കാരത്തിന്റെ സവിശേഷതയുടെ പ്രഭവകേന്ദ്രം ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ പ്രത്യേകതകളാണെന്നും അതിൽത്തന്നെ ശങ്കരാചാര്യരും പ്രകൃതിയുടെ തടസ്സങ്ങളെ അതിവർത്തിച്ച് തീർത്ഥാടനം നടത്തിയ ഭക്തജനങ്ങളുമാണെന്നാണ് 'കേരളചരിത്ര'ത്തിന്റെ പക്ഷം. ചുരുക്കത്തിൽ, കേരളത്തിന്റെ ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ നില ക്ഷേത്രങ്ങളും സവർണകലകളും ഉൾപ്പെടുന്ന ഒരു ചരിത്രമാതൃകയ്ക്കുള്ളിൽ നിന്നാണ് 'കേരള ചരിത്ര'ത്തിലൂടെ കർത്തൃത്വം കൈവരിക്കുന്നത്. ഇതിന്റെ തുടർച്ചയായി വേണം കേരളത്തിന്റെ പരിസ്ഥിതിചരിത്രമെന്നത് കുളങ്ങളും കാവുകളും കായലുകളും മാത്രമാണെന്ന പിൽക്കാല പൊതുബോധത്തെ മനസ്സിലാക്കാൻ.

കേരളത്തിലെ നാൽപ്പത്തിനാലു നദികളെ; അണക്കെട്ട്, വൈദ്യുതി, കാർഷികവൃത്തി തുടങ്ങിയ മാനുഷികോപയോഗവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തിയാണ 'കേരളചരിത്രം' അടയാളപ്പെടുത്തുന്നത്. സമാനമായി സമുദ്രങ്ങളെ വിദേശവാണിജ്യവുമായും ഹൈറേഞ്ചുകളെ സുഖവാസകേന്ദ്രങ്ങളുമായും വാണിജ്യ കേന്ദ്രകേന്ദ്രങ്ങളുമായും കണ്ണിചേർക്കാനുമുള്ള ഉദ്യമം ചരിത്രകാരൻ നിറവേറ്റുന്നു. ഈ മട്ടിൽ കേരളചരിത്രത്തിൽ പരാമർശിതമാകുന്ന നദികളും പർവ്വതങ്ങളുമടങ്ങിയ പ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങൾക്കു അതിന്റെ സന്നിഹിതാർത്ഥത്തേക്കാൾ പുതിയ കാലത്തെ സാംസ്കാരികമൂലധന[6] മൂല്യമാണുള്ളത്. സമാനമായി 'കേരളചരിത്ര'ത്തിലെ ഭാരതപ്പുഴാവിവരണം കാണുക:

> '18-ാം ശതകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധംവരെ കോഴിക്കോട്ടെ സാമൂതിരിപ്പാടിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ നടന്നുപോന്ന മാമാങ്കം ഭാരതപ്പുഴയുടെ തീരത്തുള്ള തിരുനാവായയിലാണ് ചേരാറുണ്ടായിരുന്നത്. മഹാത്മാഗാന്ധി, ജവഹർലാൽ നെഹ്റു, ലാൽ ബഹദൂർ ശാസ്ത്രി എന്നീ ദേശീയനേതാക്കന്മാരുടെ ഭൗതികാവശിഷ്ടങ്ങൾ കേരളത്തിൽ നിക്ഷേപിച്ചതും ഇവിടെയാണ്' (2016:22).

ഒരു നദി എന്ന നിലയിൽ, അതിന്റെ ജൈവസ്രോതസ്സെന്ന യാഥാർത്ഥ്യത്തെ വിസ്മരിച്ച് ഒരു ചരിത്രസംഭവത്തിന്റെയും അനേകം ചരിത്രവ്യക്തികളുടെ ചിതാഭസ്മങ്ങൾ ഒഴുക്കിയ സവിശേഷ സ്ഥലമെന്ന മട്ടിലുമാണ് ഭാരതപ്പുഴ 'കേരളചരിത്ര'ത്തിൽ ആഖ്യാനപ്പെടുന്നത്. ഇവിടെ ഭാരതപ്പുഴക്ക് ലഭിക്കുന്ന പ്രത്യേക അന്തസ്സ് (prestige) അതിന്റെ ഭൗമസവിശേഷതകളെ അതിവർത്തിക്കുന്നതായി കാണാം. ആധുനികതയുടെ പ്രകൃതിചരിത്രത്തിലെ എല്ലാ ഭൗമവസ്തുക്കളും ജൈവികഘടകങ്ങളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടത് മേൽസൂചിപ്പിച്ച

അന്തസ്സിനെ മുൻനിർത്തിയായിരുന്നു. ജലമേളകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കേരളത്തിലെ കായലുകളും മാധ്യമങ്ങൾ വഴി ടൂറിസ്റ്റുകളെ ആകർഷിക്കുന്ന നീലിക്കുറിഞ്ഞി കാഴ്ചകളുമെല്ലാം സമാന അന്തസ്സിനെ മുൻനിർത്തിയുള്ള കർതൃരൂപീകരണത്തിന്റെ ഉദാഹരണമാണ്.

2.2 ആഖ്യാനവും പ്രകൃതിജീവിതവും

ആധുനികതയുടെ ചരിത്രബോധത്തിൽ ഭൗമോപരിതലവും അതിനനുബന്ധമായ കാഴ്ചകളുമാണ് പ്രകൃതി എന്ന നിലയിൽ മനസ്സിലാക്കപ്പെടുന്നത്. ഇക്കാരണത്താൽ നദികളും പർവ്വതങ്ങളും സമുദ്രവും വനങ്ങളുമുൾപ്പെടുന്ന മൂർത്തവസ്തുക്കൾക്കും ഉത്പാദനപ്രക്രിയകളെ പരിപോഷിപ്പിക്കുന്ന വിഭവരൂപങ്ങൾക്കും ചരിത്രത്തിൽ പ്രത്യേക പരിഗണന ലഭിച്ചു. ഇവിടെ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട ഒരു വസ്തുത ചരിത്രകാരന്റെ കാഴ്ചക്കു ലഭിക്കുന്ന പ്രാമുഖ്യം തന്നെയാണ്. മാനുഷികമായ ഈ നോട്ടം (gaze) ഭൗമോപരിതലത്തിലെ മൂർത്തവസ്തുക്കളുമായി മാത്രമേ പാരസ്പര്യത്തിലേർപ്പെടുന്നുള്ളൂ. അധികാരത്തിന്റെ മേൽകീഴ്ക്രമമനുസരിച്ചും മുൻഗണനാക്രമമനുസരിച്ചുമുള്ളതാണ് ഈ മാനുഷികനോട്ടം. കേരളത്തിന്റെ കാലാവസ്ഥയെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ എഡി 45-ൽ തെക്കു പടിഞ്ഞാറൻ കാലവർഷത്തിന്റെ ഗതി കണ്ടെത്തിയ ഹിപ്പാലസ് എന്ന ഈജിപ്ഷ്യൻ നാവികന്റെ മഹത്വത്തിലാണ് ചരിത്രകാരന്റെ ശ്രദ്ധ. മാനുഷികേതരവും അപരിഷ്കൃതവും അജ്ഞാതവുമായിരുന്ന കാലാവസ്ഥയെ ആധുനികസമൂഹത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവന്ന മനുഷ്യസഹായിയാണ് ഹിപ്പാലസ്. അതിനാൽത്തന്നെ അയാൾ ചരിത്രത്തിലെ ഒരു സാംസ്കാരിക അതീതപുരുഷ (cultural hero) നാണ്. അയാളിൽനിന്നുമാത്രമേ കേരളീയ കാലാവസ്ഥ എന്ന ചരിത്രമെഴുത്ത് അസ്തിത്വം നേടുന്നുള്ളൂ. തുടർന്നുള്ള കാലാവസ്ഥാ സംബന്ധിയായ സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളിലും ഇതേ മാനുഷികസത്തയുടെ സാകല്യപ്പെടുത്തലുകളെ കണ്ടെടുക്കാം. അതാകട്ടെ ഭാഷയിലൂടെ ചരിത്രകാരൻ നിറവേറ്റുന്ന പലമട്ടിലുള്ള ധർമ്മങ്ങളായി വേണം മനസ്സിലാക്കാൻ.

ഇതരഭൂപ്രദേശങ്ങളിൽനിന്നും കേരളം എന്ന രാഷ്ട്രീയ പ്രദേശത്തിന്റെ അനന്യതയെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടാൻ പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ കാല്പനികമായ ഭാഷയിലൂടെയാണു കേരളചരിത്രകാരൻ അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. തത്ഫലമായി ബിംബങ്ങളുടെയും ചിഹ്നങ്ങളുടെയും രൂപകങ്ങളുടെയും അനേകം ഭാഷാസാധ്യതകളിലൂടെ വർണശബളിമതയാർന്ന ഒരു കാല്പനികഭൂതകാലയാഥാർത്ഥ്യമായി കേരളം വഴിമാറുന്നു. കേരളത്തിന്റെ പക്ഷിമൃഗാദികളെക്കുറിച്ചും

സസ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചുമുള്ള ഉപശീർഷകത്തിൽ ഗ്രന്ഥകാരൻ എഴുതുന്നത് ഇപ്രകാരമാണ്:

> 'കാലാവസ്ഥയിലും ഋതുക്കളിലുമുള്ള വൈവിധ്യം സസ്യങ്ങളിലും കാർഷികവികാസത്തിലും പതിയുക സ്വാഭാവികമത്രേ. പക്ഷിമൃഗാദികളുടെയും വൃക്ഷലതാദികളുടെയും ധാതുനിക്ഷേപങ്ങളുടെയും കാര്യത്തിൽ കേരളം സമൃദ്ധമാണ്. വിവിധങ്ങളായ മൃഗങ്ങളും പക്ഷികളും നിറഞ്ഞവയാണ് കേരളത്തിലെ വനങ്ങൾ. വിദൂരരാജ്യങ്ങളിലേക്കുള്ള പ്രാചീനകേരളത്തിന്റെ കയറ്റുമതികളിൽ ആനകൾക്കും മയിലുകൾക്കും കുരങ്ങുകൾക്കും മുഖ്യസ്ഥാനം ഉണ്ടായിരുന്നതായി കാണാം' (2009:24).

വസ്തുതകളെ സമൃദ്ധിയുടെ ചിഹ്നമായി പരികൽപിച്ച് ആധികാരികമെന്നു തോന്നിപ്പിക്കുന്ന അർത്ഥനിർമ്മിതിയിലൂടെ ഭൂതകാലത്തെ സൃഷ്ടിച്ചെടുക്കുകയാണ് ചരിത്രകാരൻ ഇവിടെ. ഇപ്രകാരം വായനക്കാരന്റെ/ചരിത്രപഠിതാവിന്റെ ഓർമ്മകളിൽ കേരളത്തെ അതിപ്രാചീനമായ ഒരു ആവാസപൈതൃകമായി തുന്നിച്ചേർക്കാൻ ചരിത്രകാരൻ ശ്രമിക്കുന്നു. പുരോഗതി, നൈരന്തര്യം എന്നിവയിലൂടെയുള്ള നമ്മുടെ ചരിത്രരചനാപദ്ധതികൾ ഭൂതകാലത്തിന്റെ അപരിചതത്വവും വ്യത്യാസവും ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് വർത്തമാനത്തിൽനിന്നും അതിനെ അടർത്തിമാറ്റുന്നതിനെക്കുറിച്ച് ഫൂക്കോ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്.[7] ഇവിടെ കേരളമെന്ന രാഷ്ട്രീയഭൂമിശാസ്ത്രത്തിന്റെ സ്വത്വപരമായ കണ്ടെത്തലും അതിന്റെ സാംസ്കാരികമായ സമ്മതിതേടലും ഭാഷയിലൂടെ ചരിത്രകാരൻ നിർവ്വഹിക്കുന്നു എന്നുപറയാം. ഭാഷ സാമൂഹികചരിത്രത്തിലെ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പ്രകാരമുള്ള വ്യവഹാരക്രമത്തെയാണു പിന്താങ്ങുന്നത്. ഭാഷയെ അധികാരത്തിന്റെ സംവേദനമാർഗമായി തിരിച്ചറിയേണ്ടതുണ്ട്. അധികാരവിനിമയോപാധിയായ ഭാഷ ചില വ്യവഹാരങ്ങളെ ഉൾക്കൊള്ളുമ്പോൾ മറ്റു ചിലതിനെ സൗകര്യപൂർവ്വം തള്ളിക്കളയുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് കേരളചരിത്രത്തിലെ പ്രകൃതിസ്വരൂപങ്ങളെ വർണിക്കുമ്പോൾ പരശുരാമകഥ സ്ഥാനപ്പെടുന്നതും കീഴാളരോ മാനുഷികതേരരായ ജീവജാലങ്ങളോ അവിടെ അടയാളപ്പെടാതെ പോകുന്നതും.

3. മലബാർ മാന്വൽ

ലോഗന്റെ 'മലബാർ മാന്വൽ', മലബാറിലെ പ്രകൃതിയെ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഒന്നാം അധ്യായത്തിലാണു സവിസ്തരമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. മലബാറിലെ നദികളെയും പർവതങ്ങളെയും സസ്യജന്തുപ്രാണിലോകങ്ങളെയും ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണകാലത്തെ അറിവുപദ്ധതികളിലൂടെ അവതരിപ്പിക്കാനാണു

ചരിത്രകാരന്റെ ശ്രമം. നദികളെ അതിന്റെ ഉത്ഭവസ്ഥലം, പതനസ്ഥാനം, ചരക്കുഗതാഗതയോഗ്യത, ആഴം, കൈവഴികൾ, രാഷ്ട്രീയപ്രാധാന്യം, അക്ഷാംശ-രേഖാംശ സ്ഥാനങ്ങൾ എന്നിവയെ ആസ്പദമാക്കി വിശദമായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. തുടർന്ന് ഭൂഗർഭഘടന, കാലാവസ്ഥയും പ്രകൃതി പ്രതിഭാസങ്ങളും, പ്രാണി സസ്യജാലങ്ങൾ, മത്സ്യങ്ങൾ, പക്ഷികൾ തുടങ്ങി മലബാറിലെ അനേകം ജന്തുസസ്യജാലങ്ങളുടെ പേരുകളും പ്രത്യേകതകളും പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

3.1. കൊളോണിയൽ പ്രകൃതിചരിത്രം

മലബാർ എന്ന പ്രവിശ്യയെ സാമ്പത്തികവിഭവങ്ങളുടെയും ഭൂസ്ഥിതിയുടെയും അസംസ്കൃതവസ്തുക്കളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ തിട്ടപ്പെടുത്തി, കൊളോണിയൽ ഭരണവ്യവസ്ഥയ്ക്ക് ഭരിക്കാനാവശ്യമായ ദത്തശേഖരണം സാധ്യമാക്കുക എന്നതായിരുന്നു ലോഗന്റെ മലബാർ മാന്വലിന്റെ ലക്ഷ്യം. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, എ. ശ്രീധരമേനോനിൽ കണ്ട പുത്തൻ ദേശീയതാസംസ്ഥാപനത്തിന്റെ ഭാഗമായുള്ള ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ ഏകോപനം ലോഗനിലില്ല. സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളിലൂടെയും ശാസ്ത്രീയനാമങ്ങളിലൂടെയും ആധുനികവിജ്ഞാനം സൃഷ്ടിച്ചെടുത്ത ആധികാരികതയിലൂടെ ഇതുവരെ ഇല്ലാതിരുന്ന ഒരു ചരിത്രബോധത്തെ പുതുതായി നിർമ്മിക്കുകയാണ് അദ്ദേഹം ചെയ്യുന്നത്. കേരളത്തിന്റെ, വിശിഷ്യാ മലബാറിന്റെ ജൈവസമ്പത്തിനെക്കുറിച്ചും പ്രകൃതിചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചും അനുഭവാത്മകമായ നോട്ടം പ്രധാനമായും ലോഗനിലുണ്ട്. ചരിത്രത്തിന്റെ വസ്തുനിഷ്ഠതയ്ക്കും ആധികാരികതയ്ക്കുമപ്പുറം നിൽക്കുന്ന ഒരു സമാന്തരസാധ്യതയായി അതിനെ വിലയിരുത്താം.

'മലബാർ മാന്വ'ൽ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന പ്രകൃതിചരിത്രത്തിന്റെ രൂപരേഖയിൽ കൊളോണിയൽ പ്രത്യയശാസ്ത്രത്തിന്റെ പ്രത്യക്ഷ താല്പര്യങ്ങളാണ് തിടം വച്ചുനില്ക്കുന്നത്. ഗ്രന്ഥകാരൻ കണ്ണൂർ ജില്ലയിലെ അഞ്ചരക്കണ്ടിപ്പുഴയെ വിവരിക്കുന്നത് ഇപ്രകാരമാണ്:

> 'വയനാടൻ മലകളുടെ പടിഞ്ഞാറൻ ഇടുക്കുകൾ ചൂഴ്ന്നുനില്ക്കുന്ന വനാന്തരങ്ങളിൽ നിന്നാണ് ഇതിന്റെ തുടക്കം. നാല്പതു നാഴികയോളം കിഴക്കോട്ടൊഴുകി പുഴ രണ്ടായി തിരിയുകയും കടലിൽ ചേരുന്ന സ്ഥാനത്തുവച്ച് ധർമ്മപട്ടണം ദ്വീപിനു ജന്മം നല്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എല്ലാ കാലത്തും ഗതാഗതത്തിനു പറ്റിയതാണ്. അഞ്ചരക്കണ്ടിയിൽനിന്നു കുറച്ചുദൂരം മാറിക്കിടക്കുന്ന വെങ്കാട് വരെ ചരക്കുതോണികൾക്കുപോകാം. അവിടെ ബഹു. ഇംഗ്ലീഷ് കമ്പനിക്കു ഒരു വ്യാപാരകേന്ദ്രമുണ്ട്. മലബാറിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയ

> കുരുമുളകിന്റെ വിളനിലമാണിവിടം. അഞ്ചരക്കണ്ടിയിൽ തന്നെ കമ്പനിയുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ വിവിധങ്ങളായ സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ കൃഷി ചെയ്യാനുള്ള ഒരു പരീക്ഷണത്തോട്ടം തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. ഈ പുഴയിലൂടെയുള്ള ഗതാഗതത്തിന്റെ നിയന്ത്രണം അത്രയും മർമ്മപ്രധാനമായതുകൊണ്ട്, അതിന്റെ അഴിമുഖത്ത് സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ധർമ്മപട്ടണം ദ്വീപ് 1734-35 ൽ ബഹു. കമ്പനി വിലയ്ക്കു വാങ്ങുകയും അവിടെ കനത്ത സായുധ കാവൽ ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു' (1985: 7).

മലബാറിലെ ജൈവഘടനയുടെയും ഭൂഭാഗരൂപീകരണത്തിന്റെയും സുപ്രധാന സ്ഥാനത്തു നില്ക്കുന്ന ഒരു പുഴ ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണകൂടത്തിന്റെ സ്ഥാപിതതാല്പര്യങ്ങൾക്കായി എപ്രകാരം വിനിയോഗിക്കപ്പെട്ടു എന്നതിന്റെ ചരിത്രനിദർശനമാണ് ലോഗന്റെ ഈ വിവരണം. വയനാടൻ മലനിരകളിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ച് അറബിക്കടലിൽ പതിക്കുന്ന അഞ്ചരക്കണ്ടിപ്പുഴ എന്ന മനുഷ്യേതരജീവജാലങ്ങളുടെയും അനേകം ജൈവസമ്പത്തിന്റെയും ആവാസസ്ഥാനം ഒരു കൊളോണിയൽ ചരിത്രാഖ്യാനം അധിനിവേശത്തിന്റെ ഭാഗമായുള്ള ഭൗതികവിഭവരൂപമായാണ് വിലയിരുത്തുന്നത്. എല്ലാ കാലത്തും ഗതാഗതത്തിനു പറ്റിയ നദി, ഏറ്റവും മുന്തിയ കുരുമുളകിന്റെ കേന്ദ്രം തുടങ്ങിയ പരാമർശങ്ങൾ കേരളീയ ഭൂപ്രകൃതിയെ കൊളോണിയൽ ഭരണകൂടം എപ്രകാരമാണ് നോക്കിക്കണ്ടത് എന്നതിന്റെ ചരിത്രസാക്ഷ്യമാണ്.

മലബാറിന്റെ പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ മേൽസൂചിപ്പിച്ച പ്രകാരം പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ കൊളോണിയൽ ഭരണത്തിനനുസൃതമായി സൃഷ്ടിച്ചെടുക്കുക എന്നതായിരുന്നു വില്യം ലോഗന്റെ ലക്ഷ്യം. ഇവിടെ പ്രകൃതിയെ ഒരു അസംസ്കൃതവസ്തുവായാണ് അദ്ദേഹം കാണുന്നത്. ഒരു സഞ്ചാരിയെപ്പോലെ പ്രകൃതിയെ കണ്ട്. അധിനിവേശകനെപ്പോലെ അതിനുള്ളിലേക്ക് കടന്നുചെല്ലുകയാണ് ലോഗൻ. തുടർന്ന് ഒരു ആധുനിക സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകാരന്റെ മനോഭാവത്തോടെ അദ്ദേഹം വസ്തുക്കളെ അതിന്റെ വിഭവ മൂല്യത്താൽ തിട്ടപ്പെടുത്തി തന്റെ ചരിത്ര രൂപരേഖയിൽ അടയാളപ്പെടുത്താൻ ശ്രമിക്കുന്നു.

3.2. പ്രകൃതിയുടെ ഭൂതകാല അടയാളങ്ങൾ

കാലാവസ്ഥയെക്കുറിച്ചും പ്രകൃതി പ്രതിഭാസങ്ങളെക്കുറിച്ചുമുള്ള ലോഗന്റെ വിവരണങ്ങളിൽ വർത്തമാനകാല പ്രകൃതിദുരന്തങ്ങളിലേക്കുള്ള ചില തുറവികൾ കൂടിയുണ്ട്. ഇത് പ്രകൃതിചരിത്രരചനയുടെ ആധുനികബോധ്യങ്ങൾക്ക് നേർവിപരീതമായാണ് നിലനിൽക്കുന്നത്. സ്വാനുഭവത്തിലൂന്നിയും സാധാരണക്കാരായ ജനതയുടെ വാമൊഴിവിജ്ഞാനത്തെ സ്വീകരിച്ചുമാണ്

ചരിത്രകാരൻ തന്റെ ചരിത്രരചനയുടെ രീതിശാസ്ത്രത്തെ സ്വാംശീകരിക്കുന്നത്. ഇങ്ങനെ എത്തിച്ചേരുന്ന അനുമാനങ്ങൾക്കു സംഭവിക്കാവുന്ന എല്ലാ അപചയങ്ങളും ലോഗന്റെ ചരിത്രഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണാം. തന്റെ മുമ്പിലുള്ള ആവേദകരുടെ വൈജ്ഞാനിക അറിവുകളെ അദ്ദേഹം അതിശയോക്തി കലർന്ന നോട്ടപ്പാടിലൂടെ കാണുന്നത് അതിലൊന്നാണ്. എന്നാൽ ഈ അതിശയോക്തി പ്രകടനത്തെ എല്ലായിപ്പോഴും ഒരു അപചയമായി വിലയിരുത്താനും കഴിയില്ല.

കേരളത്തിന്റെ കാലാവസ്ഥയെപ്പറ്റി ലോഗന്റെ ഒരു അനുഭവവിവരണം കാണുക:

> 'കാലാവസ്ഥ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം എടുത്തുപറയേണ്ടതായ കാര്യം അതിന്റെ കൃത്യതയാണ്. ഈ ഗ്രന്ഥകർത്താവിനുണ്ടായ ഒരനുഭവം പറയാം. ഒരു ഫെബ്രുവരിമാസം അവസാനത്തിലോ മാർച്ച് ആദ്യത്തിലോ ആണ്, കാലവർഷം എപ്പോൾ ഉണ്ടാകുമെന്നു ഒരാളോടു അന്വേഷിക്കാനിടയായി. അളന്നുമുറിച്ചതുപോലെ അപ്പോൾതന്നെ മറുപടി കിട്ടി. മാർച്ച് 22 നു ഉച്ചതിരിഞ്ഞ് 2 മണിക്ക് ആദ്യത്തെ മഴച്ചാറ്റൽ കിട്ടും. പറഞ്ഞതുപോലെ സംഭവിക്കുകയും ചെയ്തു; ഒരഞ്ചുമിനിട്ടിന്റെ വ്യത്യാസത്തിൽ' (1985: 22).

ഹിപ്പാലസിനെ കേരളത്തിന്റെ കാലാവസ്ഥയുടെ നെടുംതൂണായി അവരോധിക്കുന്ന 'കേരളചരിത്ര'ത്തിൽനിന്നും വിഭിന്നമായി തദ്ദേശീയ പാരമ്പര്യത്തിന്റെ കൈവഴികളെക്കൂടി സ്വീകരിക്കുന്ന ചരിത്രപഠിതാവിനെയാണ് നാമിവിടെ കാണുന്നത്. ചരിത്രത്തെ ശാസ്ത്രീയമായ അളവുകളുടെയും സ്ഥിതിവിവരകണക്കുകളിലൂടെയും പകർത്തിയെഴുതുന്ന ആധുനിക ചരിത്രബോധം ഇവിടെ പ്രശ്നവൽകരിക്കപ്പെടുന്നു. കേരളത്തിലെ മഴക്കാലത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കൃത്യമായ കാലാവസ്ഥാപ്രവചനം നടത്തുന്ന തദ്ദേശീയനായ വ്യക്തി, പ്രകൃതിയെ സ്വാനുഭവത്തിലൂടെ മനസ്സിലാക്കിയാണ് തന്റെ അനുമാനങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. അത്തരമൊരു അനുമാനത്തെ പ്രകൃതിചരിത്രത്തിന്റെ ലിഖിതപാഠത്തിലേക്കു സന്നിവേശിപ്പിക്കുന്ന ലോഗനിൽ പിൽക്കാല ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണാത്ത ഒരു ചരിത്രാവബോധമാണു തിടംവച്ചു നിൽക്കുന്നത്.

കേരളത്തിലെ വെള്ളപ്പൊക്കത്തിന്റെ ചരിത്രം രേഖപ്പെടുത്തുമ്പോൾ സമീപകാലത്തെ കേരളീയ ഭൂമിശാസ്ത്രത്തിൽ സംഭവിച്ച ചില ദുരന്തങ്ങളിലേക്കുള്ള അറിവടയാളങ്ങൾ കൂടി മലബാർ മാന്വലിൽനിന്നും കണ്ടെടുക്കാം.

> 'അതിവർഷവും വെള്ളപ്പൊക്കവും മലയാളക്കരയിൽ അപൂർവ്വമല്ല. 1882 മെയ് 19, 20-നുകളിൽ നടന്ന ഭയങ്കര വർഷപാതത്തിൽ കോഴിക്കോട്

> ടൗണിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിൽ സ്ഥാപിച്ച മഴയളവുമാപിനികൾ 24 മണിക്കൂറിനുള്ളിൽ 18 മുതൽ 25 ഇഞ്ചുവരെ മഴ പെയ്തതായി രേഖപ്പെടുത്തി. എന്നാൽ അതിവർഷംകൊണ്ടുണ്ടാവുന്ന പ്രളയജലംകൊണ്ട് പറയത്തക്ക ഭവിഷ്യത്തുകൾ നാട്ടിൽ ഉണ്ടാവാറില്ല. അതിനു കാരണം യുഗങ്ങളായി പ്രളയജലം ഉൾക്കൊള്ളാനുള്ള ആഴവും പരപ്പും നദികൾ ആർജ്ജിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതാണ്. സാധാരണ വെള്ളപ്പൊക്കത്തിൽ കരകൾ കവിഞ്ഞൊഴുകില്ല. ഭൂമിയുടെ ഉപരിതലത്തിലുള്ള അയവേറിയ മണ്ണിന്ന് മഴവെള്ളം എളുപ്പം വലിച്ചെടുക്കാൻ കഴിയുന്നതുമൂലം, ഒരു കനത്ത മഴ കഴിഞ്ഞ ഉടൻ നാട്ടുപാതയിൽ ഇറങ്ങിനടക്കുന്ന ആളിന്ന് കുറച്ചുമുമ്പ് അങ്ങിനെ ഒരു മഴപെയ്തതായി തോന്നുകയില്ല'1985: 23).

കേരളീയ ഭൂമിശാസ്ത്രത്തിൽ അതിവർഷം മൂലമുണ്ടാകുന്ന വെള്ളപ്പൊക്കത്തെ തടയാൻ നദികളുടെ വിസ്തൃതി സഹായകരമാണെന്ന വസ്തുത പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ അനുഭവത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് ലോഗൻ പരാമർശിക്കുന്നത്. ഈ പരാമർശത്തിലൂടെ കേരളത്തിലെ നദികൾ എത്രമാത്രം ജലസംവഹനശേഷിയുള്ളതായിരുന്നുവെന്ന് ഇന്നു നമുക്കു മനസ്സിലാക്കാം. കൂടാതെ ഭൂഗർഭജലത്തിന്റെ സഞ്ചാരംമൂലം തീർത്തും പ്രകൃത്യാനുസാരിയായ ഒരു ജൈവഘടന രൂപപ്പെടുകയും അത് മനുഷ്യ-മനുഷ്യേതര ജീവജാലങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്ന രീതിയിലേക്ക് വഴിമാറുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

മലബാറിലെ പ്രാണിജന്തുജാലങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണത്തിൽ ലോഗന്റെ പ്രകൃതിചരിത്രവിവരണം ഒരു സഞ്ചാരിയുടെ മട്ടിലെന്നപോലെയാണ് കടന്നുപോകുന്നത്. പാമ്പുകളും ഞണ്ടുകളും നീർനായകളും മുതലകളും മത്സ്യങ്ങളും ഉൾപ്പെടുന്ന മനുഷ്യേതരജീവസമൂഹം ലോഗന്റെ വിവരണങ്ങളിൽ കൗതുകം ജനിപ്പിക്കുന്ന ഒരു നോട്ടസുഖത്തെ (pleasure of the look) കണ്ടെടുക്കാം. ഇപ്രകാരം മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ, മലബാറിലെ പ്രകൃതിചരിത്രം ലോഗൻ എന്ന വെള്ളക്കാരനായ കൊളോണിയൽ പുരുഷ ചരിത്രകാരന്റെ കണ്ണിലൂടെയാണ് വിഭാവനം ചെയ്യപ്പെട്ടതെന്നു വരുന്നു. ഈ ചരിത്രനോട്ടത്തിന്റെ തുടർച്ച തന്നെയാണ് പിന്നീടുവന്ന ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളും പിന്തുടരുന്നത്. ചുരുക്കത്തിൽ, എഴുതപ്പെട്ട എല്ലാ കേരളീയ പ്രകൃതിചരിത്രങ്ങളും പ്രസ്തുത ഭൂഭാഗത്തെ ജീവജാലങ്ങളുടെ ഭൗമകർതൃത്വത്തെയും അതിന്റെ നൈസർഗികമായ സന്നിഹിതമൂല്യത്തെയും തിരസ്കരിക്കുകയായിരുന്നു.

4. വിഭാവനം ചെയ്യപ്പെടേണ്ട നവപാരിസ്ഥിതികചരിത്രം

വ്യത്യസ്ത കാലഘട്ടങ്ങളിൽ എഴുതപ്പെട്ട രണ്ടു കേരളചരിത്രപ്രതിനിധാനങ്ങളായ 'കേരളചരിത്രം', 'മലബാർ മാന്വൽ' എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നമ്മുടെ പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നതിൽ വിഭിന്നമായ പ്രത്യയശാസ്ത്രങ്ങളാണ് പിൻപറ്റുന്നതെന്നു കണ്ടു. തന്റെ കാലത്തെ കൊളോണിയൽ ഭരണത്തിനനുസൃതമായി സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളെ ഏകോപിക്കുക എന്നതായിരുന്നു ലോഗന്റെ ചരിത്രലക്ഷ്യമെങ്കിൽ എ. ശ്രീധരമേനോനത് പുതിയ ദേശീയ സമവാക്യങ്ങളുടെ അനന്യതയെ ബലപ്പെടുത്താനുള്ള സാധ്യതയായിരുന്നു. ആത്യന്തികമായി ഇവർ രണ്ടുപേരും മുന്നോട്ടുവച്ച പ്രകൃതിചരിത്രം മാനിവികതയെ പിൻപറ്റുന്നതും പ്രകൃതിയുടെ ഭൗമകർത്തൃത്വത്തെ നിഷേധിക്കുന്നതുമായിരുന്നു.

എഴുതപ്പെട്ട ചരിത്രങ്ങൾ പരിഗണിക്കാതെപോയ പാരിസ്ഥിതിക ചരിത്രത്തെ വീണ്ടെടുക്കാനാണ് മാനവികാനന്തര ചിന്തയുടെ ഭാഗമായ നവഭൗമദർശനങ്ങൾ ശ്രമിക്കുന്നത്. പ്രകൃതിചരിത്രത്തെ, ഭൂഗർഭശാസ്ത്രത്തിന്റെയും മനുഷ്യേതരജീവജാലങ്ങളുടെയും പശ്ചാത്തലത്തിൽ മനുഷ്യനോട്ടങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തമായ ഭൗമ അറിവുകളായി നവഭൗമദർശനം പുനരാനയിക്കുന്നു. ദെക്കാർത്തിയൻ ദ്വൈതവാദസമീപനങ്ങളെ പിന്തള്ളി ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഉരുവം കൊണ്ട പ്രോസസ് ഫിലോസഫി (Process Philosophy) ഇവിടെ ചർച്ച ചെയ്യാവുന്ന ഒരാശയമാണ്. ബ്രിട്ടീഷ് ദാർശനികനായ ആൽഫ്രെഡ് നോർത്ത് വൈറ്റ്ഹൈഡ് മുന്നോട്ടുവച്ച ഈ സിദ്ധാന്തം ജൈവഘടനയുടെ ദർശനം എന്നാണ് അറിയപ്പെടുന്നത്. സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അറിവുകളെ മനസ്സെന്നോ ഭൗതികമെന്നോ വേർതിരിക്കാതെ ഒരു ജൈവഘടനയുടെ അനുസ്യൂതിയായി കാണണമെന്നും ആദ്യം ഒരു ഘടകം പിന്നെ അതിനെ ചുറ്റിപ്പറ്റിയുള്ള ലോകം എന്നതിനെക്കാൾ എല്ലാം പരസ്പരബന്ധിതമാണെന്നും പ്രോസസ് ഫിലോസഫി പറഞ്ഞുവച്ചു. അങ്ങനെ ലോകത്തിന്റെ ഉണ്മയെ ഒരു സർഗാത്മകമായ ആയിത്തീരൽ അഥവാ ആയിത്തീരലിന്റെ പ്രക്രിയ ആയി മനസ്സിലാക്കണമെന്നാണ് ഹൈഡിന്റെ പക്ഷം. ഹൈഡിന്റെ ഈ ചിന്തയെ പ്രകൃതിചരിത്രവുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചാൽ സ്വാഭാവികതയിലൂന്നിയ ഒരു നവപാരിസ്ഥിതിക ബോധത്തെ സൃഷ്ടിക്കാവുന്നതാണ്. അതായത്, മനുഷ്യന്റെ ഭൗമകർത്തൃത്വത്തെ വീണ്ടെടുക്കുന്ന, സ്വാഭാവികതയിലൂന്നിയുള്ള പുതുക്കിപ്പണിയലിലൂടെ മാത്രമേ പ്രകൃതിചരിത്രം എന്ന സംവർഗം തന്നെ സാധ്യമാകൂ. നാളിതുവരെ പ്രകൃതിചരിത്രം എന്ന

പേരിൽ നടന്ന ചരിത്രപരമായ എല്ലാ രേഖപ്പെടുത്തലുകളും പ്രസ്തുത സംവർഗം ലക്ഷ്യം വക്കുന്ന ആശയത്തോട് യാതൊരു നീതിയും പുലർത്തിയിട്ടില്ല എന്നു കാണാം. അതുകൊണ്ട് വിജ്ഞാനത്തെത്തന്നെ നിരന്തരമായി ചോദ്യം ചെയ്യുക എന്നതാണ് പ്രകൃതിചരിത്രത്തിലേക്കുള്ള ആദ്യപടി. എന്നാൽ നിലവിലുള്ള എല്ലാ വിജ്ഞാനങ്ങളെയും പ്രശ്നവൽക്കരിക്കാതെ, ഇത്തരമൊരു പ്രക്രിയയുടെ അനന്തരഭാഗത്തേക്കും നമുക്ക് പ്രവേശനം ലഭിക്കില്ല.

കുറിപ്പുകൾ

1 ആധുനിക മാനവികതാവാദത്തിന്റെ പ്രധാന പ്രവർത്തനമേഖല പാഷണ്ഡരായ മനുഷ്യരെ സംസ്കൃതീകരിക്കുക എന്നതായിരുന്നു. മനുഷ്യവാസമുള്ള എല്ലാ ഭൂഖണ്ഡങ്ങളിലേക്കും സാമ്രാജ്യത്വ താല്പര്യാർത്ഥം എത്തിച്ചേർന്ന അധിനിവേശശക്തികളിലൂടെയാണ് ഈ ധർമ്മം നിറവേറ്റപ്പെട്ടത്. ഇത്തരമൊരു ആശയത്തിന്റെ വിപുലീകരണത്തിനും സാമൂഹികാംഗീകാരത്തിനും ആധുനികശാസ്ത്രത്തിന്റെ പിൻബലം കൂടിയുണ്ടായിരുന്നു. ശാസ്ത്രം എന്ന ബൃഹദ്പദ്ധതി മനുഷ്യവിഷയിയെ വസ്തുനിഷ്ഠതയുടെ അനന്യമായ കണ്ണിലൂടെയാണ് നോക്കിക്കണ്ടത്. അഗസ്റ്റേ കോംതെ (augustecomte) മുന്നോട്ടുവച്ച പോസിറ്റിവിസം (positivism) എന്ന ദർശനമായിരുന്നു ആധുനികശാസ്ത്രത്തിന്റെ അടിത്തറ. തെളിയിക്കപ്പെട്ട വസ്തുതകളിലൂടെ മാത്രമേ പ്രകൃതി പ്രതിഭാസങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കാനാവൂ എന്നാണ് പോസിറ്റിവിസം സമർത്ഥിക്കുന്നത്. ക്രമാനുഗതമായി വളരുന്ന കണ്ടുപിടുത്തങ്ങൾ വസ്തുനിഷ്ഠത എന്ന യാഥാർത്ഥ്യത്തിലൂടെ സംഭവിക്കുന്നതാകയാൽ വസ്തുനിഷ്ഠതയാണ് ശാസ്ത്രത്തിന്റെ നിയാമകമെന്ന് ഇതിനോടനുബന്ധമായി ഊട്ടിയുറപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ഇപ്രകാരം വസ്തുനിഷ്ഠ യാഥാർത്ഥ്യത്തിലൂടെ പുനരുൽപ്പാദിപ്പിക്കപ്പെട്ട ജ്ഞാനശാസ്ത്രങ്ങളിലൂടെ മാനവികത പിൽക്കാല വ്യാവസായികലോകത്തിന്റെ നയതത്വമായി രൂപാന്തരപ്പെട്ടു എന്നുപറയാം.

2 'മനുഷ്യാനന്തര മാനവികത', ബി. രാജീവൻ., പു. 65-67, ആർ യൂ ഹ്യൂമൻ, എഡി: പ്രസാദ് പന്ന്യൻ.

3 പോസ്റ്റ് ഹ്യൂമൻ ചിന്തയിൽ ബറൂക് സ്പിനോസയുടെ ആശയങ്ങൾക്ക് പരമപ്രധാനമായ പങ്കാണുള്ളത്. കാർട്ടീഷ്യൻ ദ്വൈതമാതൃകകളെ നിഷേധിച്ച് ജ്ഞാനോദയചിന്തയെ ഭവശക്തിയിലധിഷ്ഠിതമായി അദ്ദേഹം വഴിതിരിച്ചുവിട്ടു. തന്റെ എത്തിക്സ് എന്ന കൃതിയിലൂടെയാണ് സ്പിനോസ ഭാവശക്തി (affect)യുടെ പ്രാധാന്യത്തെ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നത്. ശരീരങ്ങൾക്ക് മറ്റു ശരീരങ്ങളെ ബാധിക്കാനും അവയാൽ തിരിച്ച് ബാധിക്കപ്പെടാനുമുള്ള കഴിവിനെയാണ് സ്പിനോസ ഭവശക്തി എന്നുപറയുന്നത്. ('മനുഷ്യാനന്തര മാനവികത', ബി. രാജീവൻ., പു. 67-77, ആർ യൂ ഹ്യൂമൻ, എഡി: പ്രസാദ് പന്ന്യൻ).

4 റെനെ ദെക്കാർത്ത് വികസിപ്പിച്ച മനസ്സും ശരീരവും രണ്ടാണെന്ന വാദം.

5 For the past three centuries, the effects of humans on the global environment have escalated. Because of these anthropogenic emissions of carbon dioxide, global climate may depart significantly from natural behavior for many millennia to come. It seems appropriate to assign the term 'Anthropocene' to the present, in many ways human-dominated, geological epoch, supplementing the Holocene — the warm period of the past 10–12 millennia. http://www.nature.com/articles/415023a

6 ഭൂതകാലത്തെ മെരുക്കിയെടുക്കുന്നതിലൂടെ ഓരോ ചരിത്രകാരനും പ്രത്യേക പദവിയിലേക്കാണെത്തുന്നതെന്ന് ഫൂക്കോ പറയുന്നു. വർത്തമാനത്തിന്റെ ഭാഷയും വർണവുമുപയോഗിച്ച് ഭൂതകാലത്തെ വസ്തുനിഷ്ഠമായി ആഖ്യാനം ചെയ്യുന്നവരാണ് തങ്ങളെന്ന് ഓരോ ചരിത്രകാരനും കരുതുകയാണ്. ഇത് ചരിത്രകാരൻ അറിയാതെ വച്ചുപുലർത്തുന്ന അധികാരതൃഷ്ണയാണ്. (നവചരിത്രവാദം., ദിലീപ് രാജ്, 2000: 79).

7 Cultural capital acts as a social relation within a system of exchange that includes the accumulated cultural knowledge that confers power and status. For example, education and/or the ability to talk knowledgeably about high culture has traditionally been a form of cultural capital associated with the middle classes. Cultural capital is distinguished from economic capital (wealth) and social capital (whom you know). Here distinctions of cultural taste are understood to be classifications based on lines of power rather than being founded on either universal aesthetic criteria or individual choice. Thus taste differentiation is never simply about differences that are of equal standing but rather entails claims to authority and authenticity. (The SAGE Dictionary of Cultural Studies, (edi: Chris Barker, SAGE Publications London, 2004:37).

ആധാരസൂചി

1. ദിലീപ് രാജ്., 2000, നവചരിത്രവാദം, ഡി. സി ബുക്സ്, കോട്ടയം.
2. പ്രസാദ്, പന്ന്യൻ. (എഡി)., 2021, ആർ യൂ ഹ്യൂമൻ? മനുഷ്യേതര മാനവികതയ്ക്ക് ഒരാമുഖം, ഡി. സി ബുക്സ്, കോട്ടയം.
3. മധുസൂദനൻ, ജി., 2009, ഭാവുകത്വം ഇരുപത്തിയൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടിൽ, കറന്റ് ബുക്സ്, കോട്ടയം.
4. ലോഗൻ, വില്യം., 1985, മലബാർ മാന്വൽ, (വിവ: ടി. വി കൃഷ്ണൻ) മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, കോഴിക്കോട്.
5. ശ്രീധരമേനോൻ. എ., 2009, കേരളചരിത്രം, ഡി. സി ബുക്സ്, കോട്ടയം.
6. Banerji, Debashish, Makarand R. Paranjape (Edi)., 2016, Critical Post humanism and Planetary Futures, Springer India.
7. Barker, Chris (Edi)., 2004, The SAGE Dictionary of Cultural Studies, SAGE Publications London.
8. Bates, Marston., 1990, The Nature of Natural History, Princeton University Press Princeton, New Jersey.
9. Bess, Michael and Diana Walsh Pasulka (Edi), 2018, Posthumanism The Future of Homo Sapiens.
10. Chakrabarty, Dipesh., 2018, The Crises of Civilization: Exploring on Global and Planetary Histories, Oxford University Press.
11. Wolfe, Cary., 2010, What is posthumanism?, University of Minnesota Press.

vsmanoj11@gmail.com